

บทที่ 2

กรอบทฤษฎีและแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ข่าวก๊าดข่าวของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง ๗" ซึ่งผ่านข่าวก๊าดข่าวของสถานีฯ เป็นผู้รับผิดชอบการผลิตนั้น ในฐานะผู้ทำการสื่อสารมวลชน ซึ่งจำเป็นต้องอิงกรอบทฤษฎีในเรื่องผู้ปิดเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory) ประกอบการวิเคราะห์กับทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda Setting Theory) ซึ่งเกิดจากการกำหนดประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยใช้มุมมองของผู้สื่อข่าวก๊าดข่าวสถานีฯ เป็นประเด็นสำคัญ

ขณะเดียวกัน แนวคิดในเรื่องคุณค่าและโครงสร้างของข่าวนั้นก็เป็นสิ่งที่ได้แฝงอยู่ในข่าวก๊าดข่าวของสถานีฯ ได้เลือกหยิบยกคุณค่าข่าวบางประเด็นจากแนวคิด Allan Bell, Galtung และ Ruge พร้อม ๆ กับความรับผิดชอบในหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนที่จำเป็นต้องสร้างสารให้ตรงกับผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งนับเป็นนโยบายหลักของสถานีฯ ที่จะพยายามประชาสัมพันธ์เผยแพร่กระจายข่าวสารให้รวดเร็ว และถึงเสนอสาระบบันเทิงต่าง ๆ ให้ได้ครอบคลุมพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุด

ทฤษฎีผู้ปิดเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory)

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) นี้มาจากข้อเขียนของเคลวิน (Lewin, K, 1947) ซึ่งให้ข้อสังเกตว่าข่าวสารมักจะไหลผ่านช่องทางต่าง ๆ อันประกอบด้วยบริเวณประตู ซึ่งมีการปล่อยหรือกักข่าวสารต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือโดยวินิจฉัยของผู้เฝ้าประตูเองว่าจะยอมให้ข่าวสารใดไหลผ่านไปได้อย่างไร แนวคิดนี้ได้ถูกนำมาอธิบายลักษณะการไหลของข่าวสารในกระบวนการสื่อสารมวลชน ลูวิน เคยกล่าวไว้ว่า การเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ประตู (Gate) นำไปสู่ความเป็นกลางคือ เมื่อเราเข้าใจถึงองค์ประกอบ ซึ่งเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของผู้เฝ้าประตู... อย่างไรก็ตามเป็นความจริงที่ว่าอิทธิพลในส่วนของประตูในช่องทางการสื่อสาร เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างยิ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าใครเป็น

ผู้เฝ้าประตู และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทั้งหมดภายใต้ช่องทางการสื่อสารนั้น

ดี เอ็ม ไวท์ (White, D.M., 1950) ได้นำแนวคิดในเรื่อง "ผู้เฝ้าประตู" มาใช้เป็นคนแรก ในการศึกษากิจกรรมของบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์ของหนังสือมีส่วนคล้ายกับ ผู้เฝ้าประตู เนื่องจากมีข่าวจำนวนมากมาที่ส่งทางโทรทัศน์ บรรณาธิการข่าวจะต้องเลือกข่าว เพียงบางชิ้นที่มีความเหมาะสมมาลงตีพิมพ์ ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาก็คือต้องการที่จะเรียนรู้ว่า บรรณาธิการได้ใช้เกณฑ์ส่วนตัวที่ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนมากนักน้อยเพียงไร ในการคัดเลือก ข่าว ผลของการศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งของการคัดเลือกเป็นเรื่องของความต้องการขององค์การ และอีกส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้รับ

จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ จะนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงการตัดสินใจ คัดเลือกข่าวโดยบรรณาธิการข่าวที่ฝ้าของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ซึ่งเป็นผู้ตรวจสอบ คัดเลือกและเรียบเรียงข่าวก่อนนำไปออกอากาศในแต่ละวัน

นอกเหนือจากการนำทฤษฎีดังกล่าวมาเป็นแนวทางวิเคราะห์การตัดสินใจ คัดเลือก ข่าวที่ฝ้าของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ทฤษฎีนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการกำหนดวาระใน เรื่องของการเลือกเน้นประเด็นปัญหา หรือหัวข้อที่ต้องการรายงานข่าวสารออกไปสู่ผู้รับสาร โดยผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการข่าวที่ฝ้าของสถานีฯ ในฐานะผู้เปิดเผยประตูสาร เป็นผู้กระทำการ กำหนดวาระดังกล่าว ดังรายละเอียดการกำหนดวาระ ต่อไปนี้

ทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda-Setting Theory)

ในการพิจารณาถึงผลของการสื่อสารมวลชน ได้มีสมมติฐานข้อหนึ่งซึ่งได้รับการสนใจ ศึกษาจากนักวิจัยการสื่อสารมวลชนในระยะหลังมากพอสมควร นั่นคือสมมติฐานว่าด้วยหน้าที่ใน การกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน (The Agenda-Setting Function of Mass Media) ซึ่งหมายถึงการเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชนมีผล ให้สาธารณชนมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญหรือไม่ ความสำคัญที่จะมาคิดพิจารณากัน เช่น การที่หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจต่อปัญหาเศรษฐกิจ โดย

การเน้นเสนอข่าว หรือบทความความเห็นในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ก็มีผลทำให้ประชาชนทั่วไปในเวลานั้นมีความรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นเรื่องที่สมควรแก่การนำมาคิดพิจารณาหรือสนทนากัน

หน้าที่ของสื่อมวลชน ในการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ.1972 โดย McCombs, M.E. and Shaw D.L. (1972) เป็นผู้เสนอแนะอย่างใดก็ตาม นักเขียนข่าวบางคนกล่าวว่า แนวความคิดนี้ไม่ใช่ของใหม่ Lippmann, W. (1992) เคยกล่าวความเห็นในวารสาร Public Opinion เมื่อปี ค.ศ.1922 ถึงบทบาทควรมีของสื่อมวลชนว่า "สื่อมวลชนมีบทบาทในการสร้างภาพต่าง ๆ ในหัวสมองของเรา" ซึ่งก็คล้ายคลึงกับแนวความคิดในเรื่องหน้าที่การกำหนดหัวข้อเรื่องให้พิจารณาของสื่อมวลชนตามแนวคิดของแม็คคอมส์และโชว์ นอกจากนี้ Cohen, B.C., (1963) ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดในเรื่องนี้ เขาเคยกล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้บอกกับผู้อ่านว่าเรื่องอะไรควรจะคิด (What to think about) ซึ่งตรงกับแนวความคิดในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องให้พิจารณา

แนวความคิดในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาของสื่อมวลชนนี้ มิได้แสดงว่าสื่อมวลชนมีจุดมุ่งหมายที่จะมีบทบาท ในประเด็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือ เวสลีย์ และแม็คคลิน (1957) เรียกว่า "Advocacy Role" แต่ทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เลือกสารกลั่นกรอง หรือที่เวสลีย์กับแม็คคลิน เรียกว่า "ผู้เฝ้าประตู" (Gatekeeper หรือ Channel Role) เท่านั้นเอง สื่อมวลชนตามแนวความคิดในเรื่องการกำหนดหัวข้อเรื่อง พิจารณาทำหน้าที่เป็นผู้เสนอวาระปัญหาหรือหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ในสังคมในลักษณะข่าวและความคิดเห็นให้สาธารณชนได้พิจารณาว่า อะไรเป็นเรื่องที่จะนำมาคิดพิจารณาหรือสนทนากัน

ดังนั้น ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระ (Agenda Setting Theory) จึงมุ่งวิเคราะห์หน้าที่หรือผลของสื่อมวลชนในด้านข่าวสาร (Information) แทนด้านการชักจูง (Persuasion) สมมติฐานสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการที่สื่อมวลชนเลือกเน้นประเด็นสำคัญของหัวข้อ (Topic) หรือปัญหา (Issue) ในการรายงานข่าวสารกับการที่

ผู้รับสาร หรือมวลชนตระหนักถึงสาระสำคัญ (Salience) ของหัวข้อประเด็นหรือปัญหานั้น ๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระนี้ แทนที่จะเน้นการเปลี่ยนทัศนคติและความเห็นตามแนวคิดเก่า กลับมุ่งวิเคราะห์วิวัฒนาการของความคิด (Cognitions) เกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หากมองในด้านการสื่อสารก็คือการเน้นความสำคัญของหน้าที่ในด้านการเสนอข่าวสารมากกว่าหน้าที่ในการชักจูง

ตามแนวคิดนี้จึงถือได้ว่า ผู้ผลิตข่าวคือนักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวที่พิจารณาในฐานะผู้เปิดเผยประจักษ์เป็นผู้อำหนด ประเด็นของข่าวสารที่ต้องการนำเสนอสู่ประชาชน

ฉะนั้น ทฤษฎีนี้จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาหลักเกณฑ์การกำหนดวาระ เพื่อให้ความสำคัญกับประเด็นของข่าวนั้น ๆ ของนักข่าวที่พิจารณาหรือบรรณาธิการข่าวที่พิจารณาของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

นอกเหนือจากการวิเคราะห์หน้าที่ของข่าวที่พิจารณา ตลอดจนการตัดสินใจคัดเลือกข่าว โดยอาศัยแนวทางจากทั้ง 3 ทฤษฎีดังกล่าวแล้ว เพื่อที่จะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณค่าและโครงสร้างของข่าว ยังจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดในเรื่องคุณค่าและโครงสร้างของข่าวมาเสริมการพิจารณาอีกทางหนึ่งด้วย

แนวคิดในเรื่องคุณค่าและโครงสร้างของข่าว

ได้มีผู้นิยามและให้คำจำกัดความของคำว่า "ข่าว" ได้มากมายหลายประการ แต่ยังไม่มีการจำกัดความอันใดที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุที่ว่าลักษณะของข่าวได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และบางครั้งคำจำกัดความของคำว่า "ข่าว" ส่วนใหญ่จะมาจากความคิดเห็นของบรรณาธิการ และของแต่ละบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้อง (ครุณี หิรัญรักษ์, 2529)

ดังนั้น ความหมายของคำว่า "ข่าว" ซึ่งถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันออกไปตามแต่ใครจะกำหนดคำจำกัดความ "ไม่มีใครสามารถจะกำหนดคำนิยามหรือความหมายของคำว่าข่าวได้

อย่างแน่นอนตายตัวลงไปว่า อะไรคือข่าวที่แน่แท้ อย่างไรก็ตาม ในขณะที่บุคคลหนึ่งให้คำจำกัดความของข่าวไปในทางหนึ่ง อีกบุคคลหนึ่งอาจกำหนดข่าวออกไปอีกลักษณะหนึ่งได้เช่นกัน" ซึ่งได้มีผู้พยายามให้ความหมายไว้ดังนี้

ข่าว คือ เรื่องราวอะไรบางอย่างซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน (สถาบันพัฒนาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2530)

ข่าว คือ เรื่องราวซึ่งผู้อ่านของท่านมีความปรารถนาที่จะรู้ หรืออะไรก็ตามที่พัวพันกับสาธารณะ สวัสดิการ อะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความสนใจ หรือที่ให้ข้อแนะนำแก่บุคคลเป็นราย ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของเขา หรือเกี่ยวกับพฤติกรรมของเขาเหล่านั้นนั่นแหละคือข่าว (สุภาศิริมานนท์, 2526)

ข่าว คือ รายงานเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ข่าวมิใช่ตัวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ แต่ข่าวคือเรื่องราวหรือส่วนของเรื่องราวที่เกิดขึ้นที่มาถึงเรา

ฉะนั้น ข่าวไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันทีทันใดอย่างที่ใดกำหนดไว้ในพจนานุกรม เพราะ

- เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็อาจจะเป็นข่าวได้
- เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายปีมาแล้วก็อาจจะเป็นข่าวได้ถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เพิ่งค้นพบ
- เรื่องราวหรือเนื้อหาของข่าวจริง ๆ ไม่จำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

ที่เพิ่งจะเกิดขึ้น

ข่าว คือ สิ่งที่ประชาชนสนใจ

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ประชาชนสนใจใคร่รู้

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือ "ข่าวสาร" ที่รายงานให้ผู้อ่านทราบ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าข่าวคือ "สาระที่มีผู้รับ" (ศิริชัย ศิริภาชนะ, 2531) ซึ่งเป็น การมองแบบหลากหลาย (Interactionist) คือแล้วแต่มุมมองของคน ซึ่งมีความหลากหลาย ไม่ใช่เป็นการมองเชิงบรรทัดฐาน (Normative Perspective) ที่มีการจำกัดความ หมายอย่างเฉพาะเจาะจง ซึ่งหมายถึงว่า ข่าว คือสาระที่มีผู้รับนั้นอาจถูกนำเสนอในรูปแบบ ต่าง ๆ กันก็ได้ เช่น ข่าวที่ได้แยกย่อยประเภทให้หลากหลายขึ้น ได้แก่ ข่าวกีฬา ข่าวธุรกิจ ข่าวบันเทิง ฯลฯ ซึ่งเป็นการรายงานโดยสื่อมวลชนหรือข่าวที่ถูกเสนอในรูปแบบอื่น เช่น อาจ แฝงมาเป็นสาระจาก ละคร เพลง หรือรายงานอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ต้องมีผู้รับสาระนั้นเป็นสำคัญ ฉะนั้น ความหมายของข่าวจึงหลากหลายและขึ้นอยู่กับผู้รับสาระนั้น

Gaye Tuchman (1978) ศึกษา "ข่าว" ในแง่ของความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้นและ เสนอเรื่อง News as a Costructed Realities ไว้ในปี 1978 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับ แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา "ข่าว" ในแง่มุมดังกล่าว Tuchman เชื่อว่าสื่อมวลชนกำหนดกรอบ ให้คนเรารับรู้เหตุการณ์ในสังคม โดยที่งานข่าว (Newswork) ได้เปลี่ยนแปลงสิ่งที่เกิดขึ้นให้ เป็นข่าวด้วย การสร้างความหมายให้กับเหตุการณ์นั้น ซึ่ง Tuchman ให้ความสำคัญกับสังคม วิทยาเชิงอธิบายความหมาย (Interpretive Sociologies) เป็นอย่างมาก เพราะทำให้ เข้าใจการสร้างความเป็นจริงของข่าวได้ชัดเจนกว่าแนวทางการศึกษาอื่น

การศึกษาการสร้างความเป็นจริงของข่าวนี้เป็นการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา ซึ่งมี แนวความคิดที่ใช้ศึกษากัน 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดของสังคมวิทยาตามประเพณีดั้งเดิม (Traditional Sociologies) ตามแนวคิดนี้เห็นว่า ข่าว เป็นผลผลิตของกระบวนการประกิด เพราะโครงสร้างสังคมกำหนดบรรทัดฐานและทัศนคติ ซึ่งมีอิทธิพลต่อคนในสังคมและบรรทัดฐานของงานอาชีพ โดยกลุ่ม เกลาผู้ทำข่าวให้แสวงหา เลือกราย และเผยแพร่เรื่องราวที่คิดว่าน่าสนใจและสำคัญ โดย โครงสร้างสังคมเป็นตัวกำหนดความหมายของข่าว หากโครงสร้างสังคมและสถาบันต่างๆ ของ สังคมเปลี่ยนแปลง ความหมายของข่าวก็จะเปลี่ยนแปลงตาม ข่าวจึงเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อน สังคม

Rosch (1975) อธิบายว่า ชาว เปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างสังคม เช่น การที่ชาวราชานเรื่องผดปกติที่เกิดขึ้น อย่างคนกตสันธิ แต่เมื่อโครงสร้างสังคมเปลี่ยนแปลงคนในสังคมยอมรับความผดปกตินั้นเมื่อใด ความหมายของช่าวก็จะเปลี่ยนแปลงไป คือ เห็นว่าเรื่องเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องผดปกติอีกต่อไป จึงสรุปได้ว่าความหมายของช่าวเปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างสังคม โดยไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของผู้ทำช่าว หรือองค์กรช่าวแต่อย่างไ

2. แนวคิดของสังคมวิทยาเชิงอธิบายความหมาย (Interpretive Sociologies) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมของผู้ทำช่าว และองค์กรช่าวมากกว่าบรรทัดฐานของสังคม กล่าวคือบรรทัดฐานของสังคมมิได้เป็นตัวกำหนดความหมายของช่าว คุณค่าของช่าวเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยผู้ทำช่าวเป็นผู้กำหนดความหมาย และลักษณะเหตุการณ์ว่าจะให้ปรากฏออกมาในรูปใด เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงวัตถุดิบของช่าว และได้ถูกนำมาผ่านการอธิบายความหมาย กำหนดความหมายหลายชั้นคอน ดังนั้นช่าวตามแนวความคิดนี้จึงมิได้สะท้อนสังคม แต่ทำให้สังคมได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน

แนวความคิดทั้งสองนี้ทำให้เกิดแนวทางการศึกษาช่าวที่แตกต่างกัน แต่ทว่าแนวความคิดที่ได้รับความนิยมในระหะหลังคือ แนวความคิดเชิงอธิบายความหมาย Alfred Schutz (1962) นักสังคมวิทยาผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวคิดนี้มีทัศนะว่า คนเรายอมรับปรากฏการณ์ที่มีผู้เสนอให้โดยไม่มีข้อกังขาใด ๆ เพราะสิ่งที่เราได้รับดูเหมือนเป็นความจริงที่เป็นภาวิสัย (Objective) ซึ่ง Schutz กล่าวว่า การยอมรับนี้เป็นไปตามธรรมชาติ (Natural Attitude) เพราะคนเราเชื่อว่าปรากฏการณ์ที่เราได้รับนั้นคือความจริง แต่โดยแท้จริงแล้วเราได้รับรู้เรื่องราวที่มีทัศนะของผู้ทำช่าวปะปนอยู่ด้วย Schutz ย้ำว่ามนุษย์เราเป็นผู้สร้างความหมายและใช้ความหมายร่วมกันในสังคม แนวทางการศึกษาของ Schutz นี้จึงมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการศึกษางานช่าวและช่าว ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม รวมไปถึงการทำความเข้าใจเสียงพูดอันเป็นความหมายอย่างหนึ่งด้วย

Grafinkel & Ciourel (1964, 1973) ซึ่งศึกษาทางด้าน Ethnomethodology มีแนวคิดในเรื่องการสร้างความหมายว่า คนเราสร้างความหมายใน

ลักษณะที่เป็น Reflexivity และ Indexicality

Reflexivity หมายถึง การสร้างความหมายในลักษณะที่สะท้อนความเป็นจริงของเหตุการณ์ตามที่เกิดในบริบทเดิมของมัน เป็นการรายงานเหตุการณ์โดยตรง

Indexicality หมายถึง การสร้างความหมายให้กับ เหตุการณ์ นอกบริบทเดิมของมัน ผู้รายงานจะทำความเข้าใจถึงบริบทเดิมของเหตุการณ์ด้วยเพื่อให้ผู้รับ เข้าใจในความหมายของเหตุการณ์ที่นำมาแล้ว การสร้างความเป็นจริงในลักษณะนี้จึงจำเป็นต้องหาผู้รับรู้บริบทเดิมของเหตุการณ์เสียก่อนเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

ทั้งนี้ Reflexivity และ Indexicality เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผสมผสานกัน อยู่ในการเปลี่ยนเหตุการณ์ให้เป็นข่าว ข่าวที่เสนอแก่สาธารณชนจึงเป็นทั้งการบันทึกเหตุการณ์ และเป็นผลผลิตที่ได้ผ่านการเลือกสรรเนื้อหา กำหนดรูปแบบการนำเสนอ และเพิ่มเติมรายละเอียดบางอย่างเข้าไปในกระบวนการผลิต Molotch & Lester (1975) เชื่อว่า ข่าวที่เสนอทำขึ้นตามความเข้าใจของผู้ทำข่าวที่มีต่อกระบวนการผลิตข่าว และกระบวนการทางการเมือง ข่าวจึงถูกผลิตขึ้นใหม่ตามโครงสร้างทางการเมืองหรือองค์กรข่าว ดังนั้น ข่าวจึงสะท้อนให้เห็นบริบทของการผลิตและการนำเสนอซึ่งเป็นลักษณะ Reflexivity

Erving Goffman (1974) ได้เสนอความคิดเรื่อง Frame และ Strip เพื่ออธิบายการสร้างความหมายของข่าว โดยกล่าวว่า Frame คือหลักการที่องค์กรใช้เป็นกรอบในการทำงาน ส่วน Strip คือหลักเกณฑ์ที่แต่ละบุคคลกำหนดขึ้นเองโดยอิงอยู่กับ Frame ในการทำข่าวจะมี 2 กระบวนการเกิดขึ้นพร้อมกัน คือ

1. เรื่องราวที่เกิดขึ้นเปลี่ยนเป็นเหตุการณ์
2. เหตุการณ์เปลี่ยนเป็น "ข่าว"

ในกระบวนการแรก Frame เป็นตัวกำหนดว่า เรื่องใดถือเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ควรนำมาเสนอ และในกระบวนการที่สอง Strip เป็นตัวกำหนดว่าเหตุการณ์นั้นจะ

ปรากฏออกมาเป็น "ข่าว" ในรูปใด ทั้ง Frame และ Strip นี้ชี้ให้เห็นถึงหลักเกณฑ์ที่คนเราใช้ในการจัดระบบประสบการณ์ และแปลความหมายของเหตุการณ์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ อันเป็นขั้นตอนในการสร้างความหมายให้กับ "ข่าว" นั้นเอง

ในปี 1965 Galtung และ Ruge ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ข่าวมีส่วนสัมพันธ์และได้รับอิทธิพลจาก 3 สิ่ง คือ องค์กร แบบฉบับ และสังคมเศรษฐกิจ ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้แบ่งการทำข่าวออกเป็น 2 แนว โดยมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน 4 ประการ คือ

1. เหตุการณ์ (Events)
2. เกณฑ์ในการเลือกทำข่าวหรือคุณค่าของข่าว (News Criteria)
3. ความสนใจของสาธารณชนที่มีต่อข่าว (News Interest)
4. การรายงานข่าว (News Report)

ในแนวคิดแรก เริ่มต้นให้ความสำคัญของเหตุการณ์ (Events) ก่อน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ว่ามีคุณค่าตามเกณฑ์ (New Criterial) หรือไม่ จากนั้น จึงรวบรวมรายงานออกมาเป็นข่าว (News Report) โดยไม่ได้คำนึงถึงความสนใจของสาธารณชน (News Interest) ว่าให้ความสนใจต่อข่าวนั้นมากน้อยเพียงใด

ส่วนอีกแนวคิดหนึ่ง จะเริ่มที่ความน่าสนใจของข่าว (New Interest) โดยนำประสบการณ์ของนักข่าวที่สั่งสมมาประเมินไว้ก่อน ว่าสิ่งใดที่สาธารณชนสนใจแล้วใช้เกณฑ์ในการเลือกทำข่าว (News Criteria) มาตัดสิน เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจึงตัดสินใจว่าจะทำข่าวนั้นหรือไม่ หรือเลือกเอาเฉพาะเหตุการณ์ที่มีคุณค่าเชิงข่าว นำมาทำเป็นรายงานข่าว (News Report) ออกไป โดยปรับไปตามเกณฑ์ของข่าว กลั่นกรองของสำนักข่าวและแนวที่เสรีปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสิ่งที่ผู้รับสารต้องการอย่างแท้จริง

จากแนวคิดต่าง ๆ นี้ สามารถนำมาอธิบายในเรื่องคุณค่าและโครงสร้างของข่าว โดยเฉพาะกระบวนการผลิตข่าวที่ฝ่ายของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ได้อย่างถูกต้องชัดเจน เนื่องจากสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 เป็นสื่อมวลชนที่เป็นของเอกชน การ

ผลิตข่าวจึงทำได้อิสระโดยนักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวก็พิจารณาของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

คุณค่าของข่าว (News Value)

Allan Bell (1968) แบ่งคุณค่าของข่าวออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. คุณค่าจากบุคคลที่เป็นข่าว และเหตุการณ์ต่าง ๆ

(Values in News Actors and Events)

Allan Bell เห็นพ้องกับการให้คุณค่าของข่าวสารจากบุคคลและเหตุการณ์ เหมือนกับที่ Galtung และ Ruge เคยกล่าวไว้ ซึ่งการแบ่งคุณค่าของข่าวเช่นนี้ทำให้ข่าวนั้น มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดมุมมองที่ถูกต้อง เกือบตรง และชัดเจน โดยมีองค์ประกอบทั้ง 12 ประการต่อไปนี้

1.1 ความผิดปกติจากสิ่งที่เคยเป็นอยู่ตามปกติ ทำให้เกิดคุณค่าในข่าว และเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจให้กับคน (Negative) เช่น ความหายนะต่าง ๆ การล้มบอล รวมไปถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคลในวงการกีฬา

1.2 ความสด ใหม่ ปัจจุบันทันด่วน (Recency) โดยให้เวลา เป็นตัวกำหนดคุณค่าของข่าว

1.3 ความใกล้ชิด (Proximity) เรื่องที่ใกล้ตัวย่อมมีความสำคัญและได้รับความสนใจมากกว่า

1.4 ความสอดคล้อง (Consonance) เป็นสิ่งที่คนได้คาดหวังเอาไว้ในใจว่าสิ่งนี้ควรจะเป็นอย่างนี้ (Script)

1.5 สิ่งที่ชัดเจน มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่คลุมเครือ (Unambiguity) เป็นข้อเท็จจริง (Facts) จะหลีกเลี่ยงการเขียนข่าวโดยใช้คำว่า น่า, จะ, แต่, ถ้า ฯลฯ น้อยที่สุด

1.6 สิ่งที่ไม่ได้คาดหวัง (Unexpectedness) เช่น วิวัฒนาการใหม่ ๆ ของวงการกีฬา โดยเอาวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาช่วย

1.7 สิ่งที่เป็น "ที่สุด" (Superlativeness) เช่น ดีที่สุด, ยอดเยี่ยมที่สุด, มากที่สุด ฯลฯ ตัวอย่าง เช่น การทำลายสถิติโลก, มีนักกีฬามากที่สุด ฯลฯ

1.8 สิ่งที่เป็นความต้องการของคน อันมีผลมาจากสิ่งที่ใกล้ชิดกับชีวิต และ ประสิทธิภาพของคน (Relevance) ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ, การเมือง, กีฬา

1.9 ความเฉพาะตัวของสื่อ (Personalization) เช่น รายการพิเศษ กีฬา, คนอ่านข่าวกีฬาที่ถูกใจ

1.10 บุคคลเด่น สำคัญ ที่เหมาะเป็นข่าว (Eliteness) รวมไปถึงสิ่งของ หรือคนที่คิดว่ามีบทบาทสำคัญที่สุด

1.11 สิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้วจากคุณสมบัติหรือคุณลักษณะนั้น ๆ (Attribute) เป็นเรื่องเฉพาะในแหล่งที่มาของข้อมูลนั้น ๆ เช่น นักมวย 2 คนใน 12 คน ได้เหรียญทองแล้ว เป็นต้น

1.12 ความชัดเจนของข้อมูล (Facticity) ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ชื่อคน ชื่อสถานที่ ผลการแข่งขันกีฬาแต่ละชนิด ฯลฯ

2. คุณค่าของข่าวอันเกิดจากระบวนการของข่าว

(Values in the News Process)

จากคุณสมบัติส่วนใหญ่ทั้ง 2 ข้อ ซึ่ง Galtung และ Ruge ได้กล่าวไว้ใน เรื่องของคุณค่าของข่าวจากเหตุการณ์และบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้แต่งเดิมเนื้อหาให้เกิดคุณค่าของข่าวขึ้น สิ่งก็ตามมาเป็นลำดับต่อไป คือความต่อเนื่องและการจัดส่วนรวม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เรื่องของการรวบรวมข่าวและกระบวนการต่าง ๆ ซึ่ง Allan Bell ได้เพิ่มเติมขึ้นอีก 4 ข้อ ดังนี้

1. การแข่งขัน
2. การร่วมกันมอง
3. ความสามารถในการพยากรณ์
4. สิ่งที่ถูกทำขึ้นก่อนหน้าที่

รวมทั้งหมด 6 ข้อ ได้แก่

2.1 ความต่อเนื่อง (Continuity)

หมายถึง เมื่อเกิดข่าวแรกขึ้นมาแล้ว ย่อมต้องมีข่าวต่าง ๆ ค่อยไปในลักษณะเดียวกัน (News Breeda News) เพราะข่าวที่ได้ถูกนำเสนอออกไปอย่างคั้นแล้ว ย่อมเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดข่าวที่คั้นในลักษณะเช่นนี้อีกต่อ ๆ ไป

2.2 การแข่งขัน (Competition)

ลักษณะเหมือนกับเงินเหรียญที่จะต้องมี การสะท้อนอีกด้านหนึ่งออกมาเช่นกัน ข่าวทุก ๆ ข่าวที่เผยแพร่ออกไปนั้นย่อมต้องการความพิเศษเฉพาะตัว การเสนอเรื่องราวต่าง ๆ จะต้องถูกแข่งขันกันในการตลาดข่าวด้วยมุมมองพิเศษออกไป (Tuchman, 1978)

2.3 การร่วมมือกันมอง (Co-Option)

เช่น การร่วมกันส่งเสริมกันอย่างต่อเนื่องในสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือเหตุการณ์พิเศษที่สามารถสร้างคุณค่าในข่าวขึ้นร่วมกัน

2.4 การจัดส่วนรวม (Composition)

เป็นการแต่งแต้มหนังสือพิมพ์หรือประกาศโฆษณาต่าง ๆ ตามที่ บก. ข่าวต้องการให้ผสมผสานกลมกลืน ในความแตกต่างกันของข่าวประเภทต่าง ๆ และการปรับบางข้อที่ทราบเรียบราวเส้นด้ายให้ลงตัวอย่างเหมาะสม

2.5 การทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า (Predictability)

เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการติดต่อสื่อสารงานข่าว โดยการใช้ความรู้และ วิจารณ์ของตัวผู้ทำข่าวมาเสริมการพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนที่ข่าวนั้นจะสิ้นสุดสมบูรณ์ ซึ่งหัวข้อนี้จะเกิดคุณค่าของข่าวขึ้นเป็นอย่างมาก

2.6 สิ่งที่ถูกทำขึ้นมาก่อนหน้า (Prefabrication)

สิ่งที่ได้ทำไว้แล้วสามารถนำมาอ้างอิง หรือแทนที่ได้อย่างรวดเร็ว ใน ข่าวที่มีลักษณะเนื้อหาคล้ายคลึงกัน

3. คุณค่าของข่าวจากเนื้อหา

(Values in the News Text)

ขึ้นอยู่กับ 3 สิ่ง คือ

1. Clarity - ความแจ่มแจ้ง ชัดเจน

2. Brevity - ความสั้น กระชับรัด

3. Colour - สีสิ้นของข่าว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเขียนบรรณานุกรม (Lead) ซึ่งเป็นการย่อหน้าแรกของข่าว อันเป็นเรื่องราวของการสรุปเหตุการณ์ต่าง ๆ

Galtung และ Ruge (1965) ได้กำหนดจุดประสงค์จาก 2 สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการที่องค์ประกอบต่าง ๆ ของข่าวได้รวมเข้าไว้ด้วยกัน

มันไม่ได้แยกออกจากกัน แต่เป็นการสะสมให้เพิ่มพูนขึ้น นั่นก็หมายถึงว่าข่าวจะมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ถ้าประกอบด้วยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น ข่าวกีฬา เป็นสิ่งที่รวบรวมมาหลาย ๆ เหตุการณ์เข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ความชัดเจนจากผลการแข่งขันเป็นการต่อสู้จากสิ่งที่ไม่ได้คาดหวังไว้

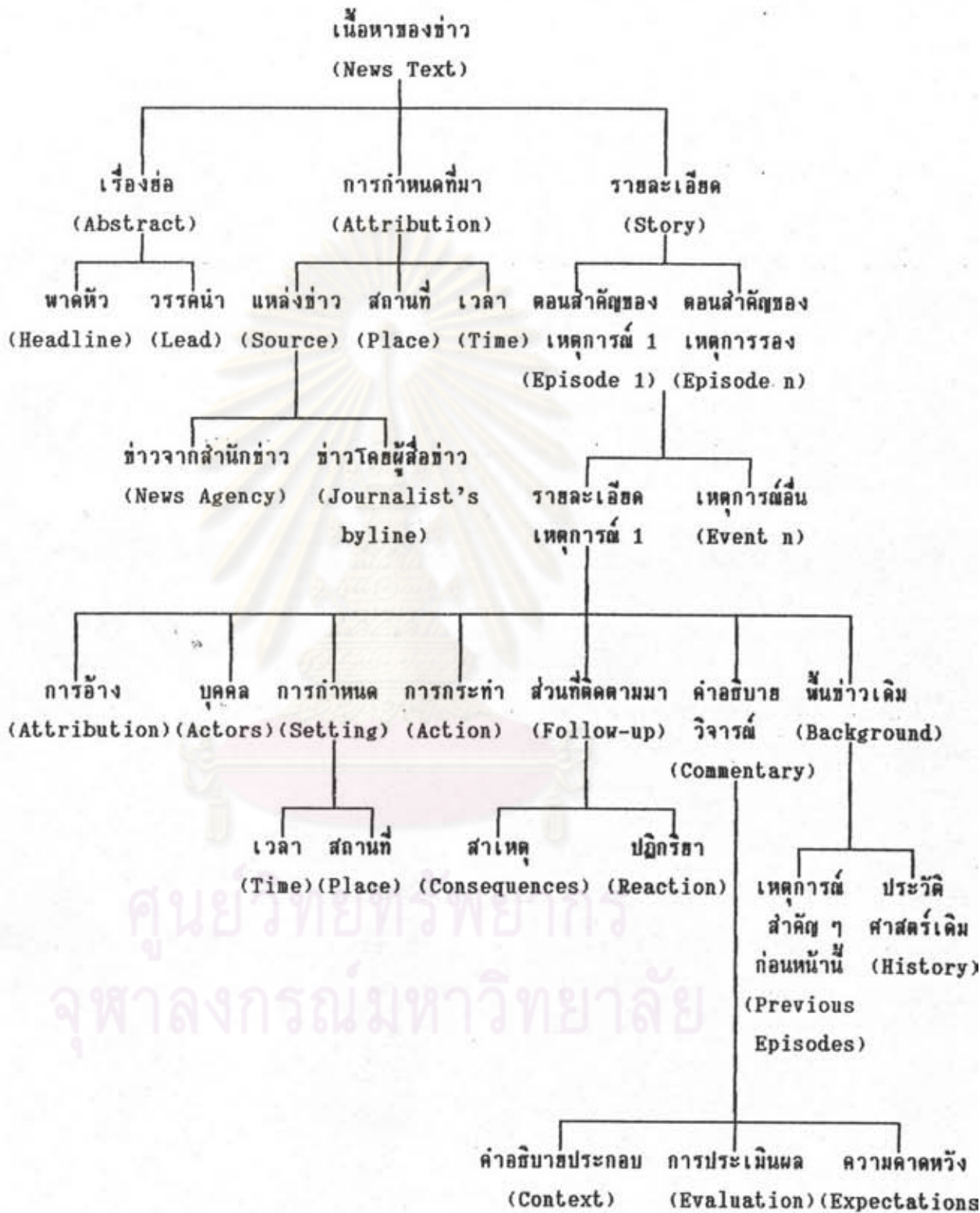
โครงสร้างของเนื้อหาข่าว

(The Structure of News Stories)

Van Dijk (1983) ได้ให้นิยามในเรื่องของการพูดคุยเกี่ยวกับข่าว และลักษณะอื่น ๆ จำเป็นต้องมีเงื่อนไขประกอบด้วย เรื่องย่อ (Abstract) การกำหนดแหล่งที่มา (Attribution) และรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ (Story Proper) มีรายละเอียดแสดงจากแผนภูมิต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพแสดงโครงสร้างของเนื้อหาข่าว (The Structure of News Stories)

แผนภูมิแสดงโครงสร้างของเนื้อหาข่าว ได้แก่ จำนวนของเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือ ตอนสำคัญของเหตุการณ์หลัก การติดตามผล และพื้นเรื่องเดิม มีส่วนเพิ่มความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของเหตุการณ์หลัก ๆ นอกจากนี้ พาดหัวหลัก และพาดหัวรองก็เป็นส่วนที่ประกอบให้เนื้อหาชัดเจนขึ้น รวมไปถึงสิ่งที่กำหนดหรืออ้างอิงต่าง ๆ ก็เป็นส่วนประกอบสำคัญของเหตุการณ์ หรือตอนหลัก ๆ ของเนื้อหานั้น ๆ ด้วยเช่นกัน

แนวความคิดในเรื่องการสร้างสรรค์ให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารในประเทศกำลังพัฒนา

ในการพัฒนาชาตินั้น สื่อสารมวลชนจะมีหน้าที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ หน้าที่แจ้งข่าวสาร หน้าที่ชี้แจงนโยบาย หน้าที่ให้การชี้แนะหรือให้การศึกษา และหน้าที่ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ให้ข่าวสาร (Information or Watchman Function) โดยความหมายของหน้าที่นั้น สื่อมวลชนก็จะทำหน้าที่ค้นหาหาข่าวสารความเป็นไป แล้วรายงานให้ประชาชนได้ทราบในการรายงานนั้นก็จะเป็นผู้ให้สัญญาณว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร และมีความสำคัญอย่างไร

1.1 เปิดโลกทัศน์ของประชาชนในประเทศชาติให้กว้างไกล ได้รับรู้ทั้งภายในและภายนอก

1.2 ช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องที่สำคัญ การเล่นข่าว การเสนอข่าวของสื่อมวลชน โดยการวางข่าวไว้หน้าหนึ่ง การพาดหัวตัวใหญ่ การเสนอข่าวต่อเนื่องกันหลายวัน การเสนอข่าวทางวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงบ่อยๆ จะทำให้ข่าวนั้นกลายเป็นสิ่งที่น่าสนใจและประชาชนทั่วประเทศติดตามศึกษาหารายละเอียดเกี่ยวกับข่าว เพราะฉะนั้นถ้าเราอยากให้การเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้นก็สามารถที่จะใช้การเล่นข่าวของสื่อมวลชนสร้างความสำคัญให้แก่การเปลี่ยนแปลงนั้นได้

1.3 ช่วยยกระดับความทะเยอทะยาน โดยการเสนอภาพในอนาคต การเสนอผลสำเร็จของความก้าวหน้า เสนอประวัติบุคคลที่มีความก้าวหน้าในการทำงาน หรือเก่งทางกีฬา โดยอาศัยเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ จะช่วยทำให้คนเราเกิดความรู้สึกอยากจะทำ

ก้าวออกไปจากสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ สลัดความรู้สึกเรื่องพรหมลิขิตและชะตากรรมออกไปจากแนวปรัชญาชีวิต ทำให้เกิดความต้องการอยากเป็นขึ้นมาบ้าง

1.4 ช่วยสร้างบรรยากาศของการพัฒนา เรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับความสำเร็จ ความก้าวหน้า เป็นสิ่งที่ทำให้คนอยากก้าวไปจากจุดที่เป็นอยู่ การชี้แนะปัญหาของสภาวะในปัจจุบัน ทำให้คนรับรู้ปัญหาของสภาวะที่เป็นอยู่แล้วอยากเปลี่ยนแปลงการรายงานข่าวความสำเร็จเป็นช่วง ๆ ทำให้เกิดกำลังใจ และการชี้แนะกระตุ้นความร่วมมือกับโครงการต่าง ๆ ทำให้บรรยากาศของการพัฒนาดำเนินไปได้ด้วยดี

2. หน้าที่ชี้แจงนโยบาย (Policy Function) ในประเทศที่กำลังพัฒนาการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย การส่งเสริมเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะการชี้แจงนโยบายจะทำให้เกิดการร่วมมือกันในหมู่ประชาชนทุกระดับ โดยหน้าที่นี้สื่อมวลชนที่จะเอาข้อมูลจากประชาชนไปสู่ผู้ตัดสินใจวงนโยบายและในทางเดียวกันก็สามารถชี้แจงนโยบายให้แก่ประชาชนได้รับทราบ และเกิดการยอมรับ ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนทั้งประเทศที่จะร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาวงการ ถ้าจะมองกันโดยละเอียดแล้วในหน้าที่ชี้แจงนโยบายนั้นสื่อมวลชนจะปฏิบัติภารกิจได้ดังต่อไปนี้

2.1 ช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าทัศนคติและค่านิยมที่ฝังใจประชาชนอยู่นั้นมีอยู่ไม่น้อยที่มีอุปสรรคต่อการพัฒนา

2.2 ช่วยก่อให้เกิดการสนทนาระหว่างบุคคล เมื่อมีข่าวคราวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงออกไปจากสื่อมวลชน ก็จะกระตุ้นทำให้เกิดการสนทนาและเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนคติต่าง ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

2.3 ช่วยให้เกิดการยอมรับสภาพ บุคคลก็ดี นโยบายก็ดี จะมีบทบาทในการพัฒนาอย่างสัมฤทธิ์ผล ก็ต่อเมื่อประชาชนยอมรับความเป็นผู้นำของบุคคล ความสามารถของบุคคล

3. หน้าที่ให้การศึกษา (Teaching Function) เมื่อการพัฒนาประเทศก้าวไป การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้น คนในประเทศทุกคนกำลังเรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและการ

เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ประชาชนกำลังต้องการการศึกษาทั้งทางตรง และทางอ้อม สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ในกระบวนการทางสังคม หรือการเตรียมคนเข้าสู่สังคมใหม่ มีทักษะใหม่ มีทัศนคติใหม่ มีค่านิยมใหม่ และมีความเชื่อใหม่พร้อมจะใช้ชีวิตในสังคมที่พัฒนาแล้วด้วยความสบายใจ ในหน้าที่สื่อมวลชนทำได้มากที่สุด

3.1 เป็นผู้ให้ความรู้แก่ประชาชน การเล่นเกมกีฬาแต่ละชนิด โดยผ่านทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง บทความวิทยุกระจายเสียง และหนังสือพิมพ์

3.2 เป็นผู้สอนทักษะ นอกจากจะให้เกิดความรู้ความเข้าใจแล้ว ขั้นตอนในการปฏิบัติในการดำเนินงานก็ได้ถูกนำมาเผยแพร่ในสื่อมวลชนด้วย

3.3 ช่วยให้การเรียนรู้เร็วขึ้น ปัจจุบันนี้คนในประเทศ และต่างประเทศสามารถรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ เรียนรู้วิชาการต่าง ๆ ได้รวดเร็วพอ ๆ กัน โดยอาศัยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนข่าวผ่านดาวเทียม

4. หน้าที่เปลี่ยนแปลงทักษะ (Transformation Function) ในการที่เราได้รับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชนมากมาย วิธีการเสนอเนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นลีลา น้ำเสียง การเลือกรูปแบบ และเทคนิคการสร้างเนื้อหาซึ่งมีส่วนที่จะปรับอารมณ์ความรู้สึกทำที่ที่เราจะมีต่อสิ่งเร้าในสังคมได้ด้วย เนื้อหาที่ดี ๆ แต่ขาดการเสนอที่ดีก็อาจทำให้เราปฏิเสธข้อมูลเหล่านั้น แต่วิธีการนำเสนอที่ดีจะทำให้เราประทับใจและเกิดอารมณ์คล้อยตามการเปลี่ยนทัศนคติที่สื่อมวลชนกระทำนั้นอาจเกิดขึ้นโดยสิ่งต่อไปนี้

4.1 การใช้ลีลาและองค์ประกอบของการสร้างเนื้อหาสภาวะอารมณ์ คนเราจะทำอะไรได้ต้องมีสภาวะอารมณ์ (Mood) คนตรี ภาพยนตร์ กีฬา ข่าวในสื่อมวลชนหลายครั้งสร้างสภาวะอารมณ์ทำให้เราพร้อมต่อการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมบางอย่าง เช่น สนุกสนานกับการแข่งขัน เพลิดเพลินกับการเล่นเกมกีฬาแต่ละชนิด

4.2 การซึ่มมองใหม่ให้แก่ประชาชน คนเราบางที่เมื่อมีข่าวสารอยู่ในมือแต่มองอะไรในมุมเดิม ทัศนคติก็จะอยู่อย่างเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเราเปลี่ยนมุมมองให้เราเกิดทัศนคติใหม่ ๆ เช่น อุปกรณ์เทคนิคการกีฬาจากต่างประเทศ จะทำให้เราเกิดความรู้สึกเปลี่ยนมุมมองใหม่ขึ้นได้

สำหรับการสร้างสารให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารตามแนวคิดของ Wilbur Schramm (1964) นั้น Schramm ได้สรุปสิ่งที่สื่อมวลชนสามารถทำได้เพื่อสนองความต้องการของผู้รับสารในประเทศกำลังพัฒนาในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

1. สื่อมวลชนเป็นเสมือน "Watchmen" เนื่องจากสื่อนี้มีความสามารถในการรายงาน และให้ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการให้บริการด้านข่าวสารต่าง ๆ สำหรับประเทศกำลังพัฒนา
2. สื่อมวลชนสามารถเปิดโลกให้กว้างขวางออกไปจากเดิม เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมประเพณี และสังคมสมัยใหม่ให้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ
3. สื่อมวลชนสามารถสร้างจุดเน้น เพื่อสร้างความสนใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศ
4. สื่อมวลชนสามารถเสริมความตั้งใจในด้านต่าง ๆ ของคนในประเทศกำลังพัฒนาได้มากขึ้น

แม้ว่าการสื่อสารจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ก็มีใช้ว่าการสื่อสารช่วยการพัฒนาประเทศจะสำเร็จลุล่วงโดยง่ายคายทุกครั้งไป การที่จะใช้สื่อมวลชนในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ศึกษาบรรพชนศาสตร์ของชุมชน และภูมิหลังของกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารที่ดีไม่ใช่มองแต่ตัวแปรทางด้านสื่อสาร เช่น ใครเป็นผู้ส่งข่าว ข้อความของสาร หรือสิ่งที่จะส่งสาร แต่ต้องมองคู่ด้วยว่าผู้รับสารที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของเราเป็นใคร ฐานะอะไร เชื้ออะไร มีทัศนคติ มีค่านิยมอย่างไรมาก่อน แล้วถ้าหากว่าข้อความที่เราส่งออกไปไม่สอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ ความรู้ดั้งเดิมที่มีอยู่ ความสำเร็จก็เกิดขึ้นได้ยาก

2. เลือกผู้ส่งสารให้ถูกต้อง และสร้างข่าวสารให้มีประสิทธิภาพ การนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคม เราต้องเลือกผู้ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงนั้นไปสู่สังคม บางทีอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลาง บางทีอาจจะเป็นผู้นำภูมิภาค บางทีอาจจะเป็นคารานักแสดง นักกีฬา ฯลฯ การพิจารณาหาผู้ส่งสารหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมอย่างถูกต้อง ย่อมทำให้เกิด

การยอมรับการเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายยิ่งขึ้น

ภารกิจหน้าที่ของสื่อมวลชน หมายถึง ผลที่ตามมา หรือจุดมุ่งหมาย หรือที่ต้องการที่ เกี่ยวข้องกับเรื่องของคนกับความสัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับการใช้ซึ่งคนได้ เรียนรู้จากสื่อมวลชน สื่อมวลชนพยายามที่จะให้สาระแก่ประชาชน คือผู้ใช้สื่อมวลชนจะยึดถือทัศนคติของการใช้สื่อมวลชนอย่างไร ซึ่งเป็น การมองทัศนคติจากผู้สร้างสาร หรือมองจากทัศนคติของผู้รับสาร หรือมองจาก ผู้สังเกตการณ์ที่เป็นกลาง ดังนั้น ภารกิจของสื่อมวลชนจึงเป็นเรื่องที่ต้องการเห็นพ้องต้องกัน ในสังคม และกำหนดภารกิจของสื่อมวลชนนั้น เพราะภารกิจบางอย่าง เช่น การให้ความบันเทิงแก่สาธารณชนเป็นสิ่งที่เหมาะสมในทฤษฎีหนึ่งแต่กลับเป็นสิ่งเลวร้ายในอีกทฤษฎีหนึ่งได้

ภารกิจของสื่อมวลชนในลักษณะที่เป็นจุดหมาย ซึ่งในทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้สำหรับการอภิปรายในเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคม และสามารถนำมาใช้ได้ โดยผู้ที่ต้องการหลักฐานเกี่ยวกับสื่อมวลชนมาอ้างอิงได้จากทฤษฎี และในลักษณะที่เป็นจุดมุ่งหมายนั้นก็คือ การพยายามแสดงให้เห็นภาพกว้าง ๆ ของกิจกรรมหลักของตัวสื่อมวลชนในลักษณะที่เป็นตัวจักรของสังคม และการช่วยสนับสนุน คลอิดจนให้ข้ออ้างอิงแก่ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน โดยปกติทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน จะต้องระบุถึงจุดมุ่งหมายของการจัดอันดับความสำคัญของจุดมุ่งหมาย และวิธีการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นได้ดีที่สุด

ชรัมม์ (Schramm, 1975) กล่าวถึง หน้าที่หลักของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม 5 ประการ คือ

1. ทำหน้าที่ในการเป็นแหล่งให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
2. หน้าที่เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม
3. หน้าที่เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับเป็นแหล่งเพิ่มพูนปัญหาอันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของตนเอง และสังคม
4. หน้าที่ให้การบันเทิง เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนทางด้านจิตใจ คลายความ

ตั้งเครือข่าย และให้ความสนุกสนาน

5. หน้าที่ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ต่อการค้าขายและเศรษฐกิจของสังคม

นอกจากนี้ลาสเวลล์ (Lasswell, 1948) ยังได้กล่าวถึง หน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมท่ามกลางทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหลัง ๆ อีกต่อไป และดูแลสอดส่องสิ่งแวดล้อมโดยการแสวงหา และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสังคม

ฉะนั้น สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตประจำวัน จากบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนเช่นนี้ จึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางความรู้สึคนึกคิดของสังคม ซึ่งสื่อแต่ละประเภทต่างก็มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมเช่นกัน

นอกจากนี้ ลูคัส และเรียล (Lucas and Real อ้างถึงใน Coakley, 1986) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโทรทัศน์และโอลิมปิกเกมส์ (Television and Olympic Games) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ต้องการทราบว่าโทรทัศน์ถึงการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกหรือไม่
2. ต้องการทราบว่าผู้ที่ดำเนินการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกต้องพึ่งโทรทัศน์ หรือไม่
3. มีการเปลี่ยนแปลงในการแข่งขันกีฬานั้นๆ ตามความต้องการของโทรทัศน์ หรือไม่

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานีโทรทัศน์ได้พึ่งกีฬาโอลิมปิกสำหรับรายได้และรายการจะได้รายได้สูงมากจากการถ่ายทอด และทำให้รายการน่าสนใจ
2. พบว่าตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1972 นั้น ค่าตอบแทนจากสถานีโทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของรายได้คณะกรรมการโอลิมปิกระหว่างประเทศ (International Olympic Committee) ทำให้คณะกรรมการโอลิมปิกระหว่างประเทศสามารถดำเนินการจัดการแข่งขันที่มีคุณภาพทั่วโลก

ซึ่งรายได้จากลิขสิทธิ์ของการถ่ายทอดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งจะให้ที่สมาคมนานาชาติ (International Federations) ส่วนที่ 2 จะให้ไปเพื่อโฆษณาความสัมพันธ์อันดีระหว่าง คณะกรรมการโอลิมปิกระหว่างประเทศ ดังนั้น แนนอนที่สุดคณะกรรมการโอลิมปิกระหว่างประเทศต้องพึ่งโทรทัศน์

3. การเปลี่ยนแปลงในกีฬาโอลิมปิกมีผลมาจากโทรทัศน์เช่นเดียวกัน เช่น ตารางการแข่งขัน วัน และเวลา เช่น ในปี ค.ศ. 1978 ทางคณะกรรมการโอลิมปิกระหว่างประเทศตัดสินใจที่จะทำให้กีฬาโอลิมปิกดำเนินการแข่งขันยาวถึง 16 วัน แทนที่จะเป็น 15 วัน ทั้งนี้ เพื่อที่จะไปจบสิ้นการแข่งขันในวันสุคติบูชา ทำให้เกิดมีผลต่อรายได้จากการโฆษณาเพิ่มขึ้น

จากทฤษฎีและแนวคิดทั้งหมดที่ได้หยิบยกมานั้นพอจะสรุปได้ว่า ทฤษฎีผู้ปิดเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory) และทฤษฎีการกำหนดวาระ (Agenda-Setting Theory) เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตข่าวกีฬาของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง ๗ ในฐานะผู้ทำการสื่อสารมวลชนด้วยการเลือกกำหนด (Set) ประเด็นปัญหาต่าง ๆ เสนอสู่ประชาชนโดยมีมุมมองอันสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องคุณค่าของข่าว (News Value) มาประกอบกันเป็นโครงสร้างเนื้อหาของข่าว (The Structure of News Stories) ตามแนวคิดของ Van Dijk ทั้งนี้เพื่อให้การผลิตข่าวกีฬาของสถานีฯ มีเนื้อหาตรงตามหน้าที่ของการเป็นสื่อมวลชนที่จำเป็นต้องผลิตข่าวเพื่อผู้รับสารตามนโยบายการจัดตั้งสถานีฯ อันสอดคล้องกับแนวคิดของ Wilbur Shramm ในเรื่องการสร้างสารให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีวิธีการศึกษาวิจัยเข้าคุณภาพ อันนับเป็นทางเลือกใหม่ของการแสวงหาทิศทางของนิเทศศาสตร์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย